

ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТРАНСПОРТУ

**Кафедра економіки та управління виробничим і комерційним
бізнесом**

**ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА**

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з дисципліни

«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ»

Харків - 2014

Конспект лекцій розглянуто і рекомендовано на засіданні кафедри економіки, організації і управління підприємством 22 лютого 2013 р., протокол № 10.

Рекомендується для студентів напрямів «Економіка підприємства», «Облік і аудит», «Менеджмент організацій» усіх форм навчання.

Укладачі:

доценти О.В. Шраменко,
О.М. Полякова,
старш. викл. М.В. Кондратюк

Рецензент

доц. Ю.Т. Боровик

ВИЗНАЧЕННЯ ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ
ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

з дисципліни
«ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВ»

Відповідальний за випуск Шраменко О.В.

Редактор Буранова Н.В.

Підписано до друку 25.03.13 р.

Формат паперу 60x84 1/16. Папір писальний.

Умовн.-друк.арк. 1,25. Тираж 50. Замовлення №

Видавець та виготовлювач Українська державна академія залізничного транспорту,
61050, Харків-50, майдан Фейербаха, 7.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2874 від 12.06.2007 р.

Міністерство освіти і науки України
Українська державна академія залізничного транспорту

Кафедра “Економіка, організація і управління
підприємством”

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсового проекту
з дисципліни «Економіка підприємств»
на тему: ”Визначення основних показників
господарської діяльності підприємства”
для студентів напрямів «Економіка підприємства»,
«Облік і аудит», «Менеджмент організацій»
усіх форм навчання

Харків – 2013

Методичні вказівки розглянуто і рекомендовано до друку на засіданні кафедри економіки, організації і управління підприємством, 22 лютого 2013 р., протокол № 10.

Укладачі:

доценти О.В. Шраменко,
О.М. Полякова,
старш. викл. М.В. Кондратюк

Рецензент

доц. Ю.Т. Боровик

ЗМІСТ

Загальні положення.....	4
Теоретичні питання з курсу „Економіка підприємства”.....	5
Завдання.....	6
Методичні вказівки до курсового проекту.....	7
1 Виробнича і повна собівартість виробів А і Б до та після впровадження заходів.....	7
2 Калькуляція собівартості виробів А і Б до та після впровадження заходів.....	18
3 Визначення оптової ціни виробів, прибутку з одиниці виробу і з річного обсягу виробництва товарної продукції до та після впровадження заходів.....	19
4 Розрахунки вартості річного обсягу випуску товарної продукції, витрат на одну гривню товарної продукції, фондівіддачі та фондоозброєності, чисельності основних робітників та річного фонду заробітної плати, середньомісячної заробітної плати основних робітників до та після впровадження заходів.....	21
5 Визначення маржинального доходу, точки беззбитковості для виробів А і Б до та після впровадження заходів.....	25
6 Розрахунок суми нормованих оборотних засобів до і після впровадження заходів і можливого її зниження.....	29
7 Рентабельність виробів А і Б, продукції та підприємства до та після впровадження заходів.....	34
Загальний висновок.....	36
Вимоги до оформлення та захисту курсової роботи.....	37
Список літератури.....	38

Загальні положення

Сучасний стан економіки України характеризується нестабільними відносинами ринкових суб'єктів, нестабільністю законодавчої бази, недостатнім розвитком конкуренції у деяких галузях. Підприємства випускають здебільшого неконкурентоспроможну продукцію, лише одиниці з них змогли пристосуватися до ринкових змін і вижити, отримуючи прибуток, в умовах кризи неплатежів, нестачі оборотних засобів, жорсткої конкуренції з боку більш якісних іноземних товарів, надзвичайно великих податків. Такі негативні явища є причиною низького рівня кваліфікації менеджерів, обігу значної маси грошових коштів поза банками, розвитку тіньової економіки, відтоку капіталу зі сфери виробництва у сферу торгового бізнесу.

Усунення цих негативних явищ надасть можливість підвищити ефективність діяльності вітчизняних підприємств, створити умови для стабілізації їх становища і в результаті забезпечити економічну безпеку держави.

Даний курсовий проект присвячено підвищенню економічної ефективності функціонування промислового підприємства.

Мета курсового проекту – закріплення набутих теоретичних і практичних знань з основних тем дисципліни “Економіка підприємств”.

Курсовий проект складається із семи розділів і має містити розрахунки собівартості виробів, оптової ціни, прибутку, рентабельності, фондівіддачі, нормування оборотних засобів, точки беззбитковості та інших показників господарської діяльності промислового підприємства до та після впровадження комплексу організаційно-технічних заходів.

Студент повинен виконати необхідні розрахунки і зробити відповідні висновки за кожним розділом курсового проекту і в цілому (загальний висновок), пояснивши вплив впроваджених заходів на показники діяльності підприємства, взаємозв'язок показників, та вказати шляхи підвищення ефективності діяльності підприємства в даній ситуації.

Теоретичні питання з курсу „Економіка підприємства”

- 1 Підприємство як суб'єкт господарювання. Класифікація підприємств. Аналіз нормативно-законодавчої бази.
- 2 Управління підприємством.
- 3 Техніко-технологічна база виробництва.
- 4 Організація виробництва: принципи, типи, методи і форми.
- 5 Персонал підприємства, класифікація персоналу.
- 6 Продуктивність, мотивація і оплата праці.
- 7 Основні фонди підприємства.
- 8 Виробнича потужність підприємства.
- 9 Оборотні засоби підприємства.
- 10 Поточні витрати підприємства. Собівартість продукції.
- 11 Види фінансової діяльності підприємства. Формування і використання прибутку.
- 12 Оцінка фінансово-економічного стану підприємства (організації).
- 13 Ціни та методи ціноутворення на підприємстві.
- 14 Сутнісна характеристика та вимірювання ефективності виробництва.
- 15 Види комунікацій. Цілі та об'єкти комунікаційної політики.
- 16 Виробництво, якість, конкурентоспроможність продукції.
- 17 Інвестиції. Оцінка ефективності інвестиційних проектів.
- 18 Інноваційні процеси на підприємстві. Управління інноваційним розвитком підприємства.
- 19 Економічна безпека підприємства та її складові.
- 20 Процеси реструктуризації, санації та ліквідації підприємств.

Завдання

Студент має користуватися літературою, рекомендований перелік якої наведено у даних методичних вказівках.

Номер варіанта курсового проекту відповідає останній цифрі шифру залікової книжки студента.

На промисловому підприємстві планується впровадження комплексу організаційно-технічних заходів з метою підвищення ефективності його діяльності. У семи розділах курсового проекту треба виконати такі розрахунки:

1) визначити виробничу і повну собівартість виробів А і Б до та після впровадження заходів;

2) скласти калькуляцію на вироби А і Б до та після впровадження заходів;

3) визначити оптову ціну виробів (залишається незмінною після впровадження заходів), прибуток з одиниці виробу і з річного обсягу виробництва товарної продукції до та після впровадження заходів;

4) розрахувати вартість річного обсягу випуску товарної продукції, витрати на одну гривню товарної продукції, фондівіддачу, фондоозброєність, чисельність основних робітників, річний фонд заробітної плати, середньомісячну заробітну плату основних робітників до та після впровадження заходів;

5) визначити маржинальний дохід, точку беззбитковості окремо для виробів А і Б до та після впровадження заходів, показати графічно;

6) визначити необхідну суму нормативних оборотних засобів до та після впровадження заходів і можливості її зниження;

7) розрахувати рентабельність виробів А і Б, рентабельність продукції та підприємства до та після впровадження заходів.

Методичні вказівки до курсового проекту

1 Виробнича і повна собівартість виробів А і Б до та після впровадження заходів

Собівартість – це виражені у грошовій формі всі витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції. Це один з найважливіших показників діяльності підприємства, який характеризує використання трудових, матеріальних і фінансових ресурсів. Від рівня собівартості залежить сума прибутку, отриманого від реалізації виробленої продукції, рівень рентабельності продукції та підприємства в цілому.

Собівартість включає такі елементи витрат:

1) матеріальні витрати (витрати на основні і допоміжні матеріали, паливо, електроенергію, покупні напівфабрикати і комплектуючі та ін.);

2) витрати на оплату праці;

3) єдиний соціальний внесок (відрахування на обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків, відрахування в пенсійний фонд, відрахування у фонд зайнятості, відрахування у фонд страхування при тимчасовій втраті працездатності);

4) на амортизацію;

5) інші операційні витрати.

Це групування є спільним для усіх галузей промисловості.

За способами перенесення вартості на продукцію витрати поділяються на прямі та непрямі. **Прямі** – це витрати, які можуть бути віднесені безпосередньо до визначеного об'єкта витрат економічно можливим шляхом. До прямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом окремого виду продукції (прямі матеріальні витрати та інше), які можуть бути безпосередньо включені до її собівартості.

Непрямі витрати – це витрати, які не можуть бути віднесені безпосередньо до визначеного об'єкта витрат. До непрямих витрат належать витрати, пов'язані з виробництвом декількох видів продукції (загальновиробничі), які включаються до виробничої собівартості за допомогою спеціальних методів (пропорційно визначеним вимірникам).

За ступенем впливу обсягу виробництва на рівень витрат вони поділяються на змінні та постійні.

До **змінних** витрат належать витрати, абсолютна величина яких зростає зі збільшенням обсягу випуску продукції та зменшується з його зменшенням (майже прямо пропорційно). До змінних витрат належать витрати на сировину і матеріали, покупні напівфабрикати і комплектуючі вироби, технологічні паливо та енергію, на оплату праці робітникам, зайнятим у виробництві продукції (робіт, послуг) з відрахуваннями на соціальні заходи та інші витрати.

Постійні – це витрати, абсолютна величина яких зі збільшенням (зменшенням) обсягу випуску продукції суттєво не змінюється. До постійних належать витрати, пов'язані з обслуговуванням і управлінням виробничою діяльністю цехів, а також витрати на забезпечення господарських потреб підприємства.

Повна собівартість (C_n) складається:

- з собівартості реалізованої продукції ($C_{p.n}$);
- адміністративних витрат (B_{adm});
- витрат на збут ($B_{зб}$);
- інших операційних витрат ($B_{ін.оп.}$).

$$C_n = C_{p.n} + B_{adm} + B_{зб} + B_{ін.оп.} \quad (1.1)$$

Виробнича собівартість, згідно з діючими нормативними документами, складається з прямих матеріальних витрат, прямих витрат на оплату праці, інших прямих витрат та загальновиробничих витрат (див. рисунок 1.1).

Прямі матеріальні витрати містять:

- витрати на основні матеріали ($B_{o.m}$);
- витрати на допоміжні матеріали ($B_{доп.м}$);
- витрати на покупні напівфабрикати та комплектуючі ($B_{пок. н/ф}$);

- витрати на паливо, енергію на технологічні цілі ($B_{n,e}$);
- витрати на зворотні відходи ($B_{ЗВ}$), які вираховуються з величини витрат на основні матеріали, бо можуть бути використані для виробництва іншої продукції;
- витрати на транспортно - заготівельні операції ($TЗВ$).

Прямі витрати на оплату праці включають:

- основну заробітну плату робітників, безпосередньо пов'язаних із виготовленням продукції ($B_{оп}^{осн}$);
- додаткову заробітну плату цих робітників ($B_{оп}^{дод}$), яка містить різні доплати (за шкідливі умови праці, роботу у вихідні, святкові дні тощо).

Інші прямі витрати – це відрахування до різних соціальних фондів ($B_{відр}$).

Загальновиробничі витрати включають:

- витрати на управління виробництвом ($B_{упр}$);
- витрати на утримання та експлуатацію обладнання ($B_{уео}$);
- витрати на спеціальні інструменти та пристрої цільового призначення ($B_{інстр}$);
- витрати на амортизацію основних виробничих засобів ($B_{ам}$);
- витрати, пов'язані з удосконаленням технологій і організації виробництва ($B_{удоск}$);
- витрати на утримання виробничих приміщень ($B_{увпн}$);
- інші загальновиробничі витрати ($B_{ін.заг}$).

У реальності склад загальновиробничих витрат ширший, ніж наведений у курсовому проекті. Крім витрат, які є в наявності в курсовому проекті, загальновиробничі витрати включають амортизацію основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів загальновиробничого (цехового,

дільничного, лінійного) призначення; витрати на охорону праці; витрати на пожежну та сторожову охорону; плату за використання послуг телефонного зв'язку, обслуговування засобів сигналізації; податки, збори та інші платежі, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом та кількістю продукції, яка виробляється, і багато інших статей. Для спрощення розрахунків у даному курсовому проекті наведено вихідні дані лише за основними статтями загальновиробничих витрат.

При виконанні курсового проекту слід використовувати вихідні дані з таблиці 1.1.

Розглянемо порядок розрахунку витрат, які входять до складу виробничої собівартості продукції (рисунок 1.1).

1.1 Витрати основного матеріалу на один виріб ($B_{ом}$):

$$B_{ом} = H_{ом} \cdot Ц_{ом}, \quad (1.2)$$

де $H_{ом}$ - норма витрат основного матеріалу на один виріб, кг;
 $Ц_{ом}$ - ціна основного матеріалу, грн/кг.

1.2 Витрати на зворотні відходи ($B_{зв}$) на один виріб:

$$B_{зв} = ЗВ \cdot Ц_{зв}, \quad (1.3)$$

де $ЗВ$ - зворотні відходи на 1 виріб, кг;
 $Ц_{зв}$ - ціна зворотних відходів за 1 кг, грн.

1.3 Витрати на оплату праці, які припадають на один виріб ($B_{оп}$):

$$B_{оп} = B_{оп}^{осн} + B_{оп}^{дод}, \quad (1.4)$$

де $B_{оп}^{осн}$ - основна заробітна плата, грн;

$B_{оп}^{дод}$ - додаткова заробітна плата, грн.

$$B_{оп}^{осн} = T_{шт} \cdot TC_1 \cdot K_{тар}, \quad (1.5)$$

де $T_{шт}$ - норма штучного часу на виготовлення одного виробу, люд.год.;

$ТС_1$ - тарифна ставка 1-го розряду, грн;

$K_{тар}$ - тарифний коефіцієнт.

$$B_{он}^{дод} = \frac{B_{он}^{осн} \alpha B_{он}^{дод}}{100}, \quad (1.6)$$

де $\alpha B_{он}^{дод}$ - відсоток додаткової заробітної плати до основної, %.

1.4 Витрати на відрахування єдиного соціального внеску (відрахування на обов'язкове соціальне страхування від нещасних випадків, відрахування в пенсійний фонд, відрахування у фонд зайнятості, відрахування у фонд страхування при тимчасовій втраті працездатності) – $B_{відр}$:

$$B_{відр} = \frac{B_{оп} \alpha B_{відр}}{100}, \quad (1.7)$$

де $\alpha B_{відр}$ - сумарний відсоток єдиного соціального внеску від витрат на оплату праці, %.

1.5 Витрати на утримання і експлуатацію обладнання на один виріб визначаються за формулою, грн:

$$Z_{уео} = T_{маш} \cdot Z_{уео1год}, \quad (1.8)$$

де $T_{маш}$ – норма часу роботи обладнання, маш-год;

$Z_{уео1год}$ – витрати на утримання і експлуатацію обладнання на одну годину роботи, год.

1.6 Транспортно-заготівельні витрати на один виріб ($TЗВ$) визначаються за формулою

$$TЗВ = \frac{(B_{ом} + B_{доп.м} + B_{пок.н/ф}) \alpha TЗВ}{100}, \quad (1.9)$$

де $B_{ом}$ - витрати на основні матеріали на один виріб, грн;

$B_{доп.м}$ - витрати на допоміжні матеріали на один виріб, грн;

$B_{пок.н/ф}$ - витрати на покупні напівфабрикати та комплектуючі на один виріб, грн;

$\alpha TЗВ$ - величина транспортно-заготівельних витрат на доставку вищеперелічених матеріалів, у відсотках від їхньої вартості.

1.7 Витрати на амортизацію основних виробничих засобів (у даному курсовому проекті - технічного устаткування), які припадають на один виріб, при багатомономенклатурному виробництві прямо розрахувати неможливо. Тому це треба зробити опосередковано – пропорційно основному фонду оплати праці, який витрачено на виробництво виробів різних типів.

Витрати на амортизацію на один виріб і-го виду ($B_{ам_i}$):

$$B_{ам_i} = B_{оп_i}^{осн} \cdot \alpha B_{ам}, \quad (1.10)$$

де $B_{оп_i}^{осн}$ - витрати на оплату праці (основні), які припадають на одиницю і-го виробу, грн;

$\alpha B_{ам}$ - відсоток витрат на амортизацію у відношенні до основного фонду оплати праці, %.

$$\alpha B_{ам} = \frac{B_{ам}^{річн}}{\Phi ОП_{осн}} \cdot 100, \quad (1.11)$$

де $B_{ам}^{річн}$ - річні витрати на амортизацію, грн;

$\Phi ОП_{осн}$ - основний фонд оплати праці, грн.

$$B_{ам}^{річн} = \overline{ОВФ} \cdot H_a, \quad (1.12)$$

де $\overline{ОВФ}$ - залишкова вартість основних виробничих фондів (за залишковою вартістю) грн;

H_a - середньорічна норма амортизаційних відрахувань, %.

$$\Phi ОП_{осн} = \sum_{i=1}^n B_{он_i}^{осн} \cdot V_i = B_{он_A}^{осн} \cdot V_A + B_{он_B}^{осн} \cdot V_B, \quad (1.13)$$

де V_i - річний обсяг виробництва виробів і-го виду, од.

Адміністративні витрати на один виріб також розраховуються аналогічно витратам на амортизацію.

Витрати на збут визначаються як відсоток від собівартості реалізованої продукції.

Нерозподілені постійні загальновиробничі витрати, понаднормові виробничі витрати та інші операційні витрати у даному курсовому проекті не передбачені. Після виконання розрахунків собівартості виробів А і Б до впровадження заходів необхідно розрахувати собівартість цих виробів після впровадження організаційно-технічних заходів.

Витрати, пов'язані з удосконаленням технологій і організацій виробництва на один виріб, розраховуються аналогічно витратам на амортизацію.

2 Калькуляція собівартості виробів А і Б до та після впровадження заходів

В цьому розділі результати, отримані у першому розділі, заносяться в таблиці калькуляції собівартості окремо з виробу А і Б. Форма калькуляції наведена в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Калькуляція з виробу до та після впровадження заходів, грн

Найменування статей калькуляції	Сума	
	до впровадження заходів	після впровадження заходів
1	2	3
1 Виробнича собівартість:		
- сировина і матеріали		
- покупні напівфабрикати та комплектуючі		
- паливо і енергія на технологічні цілі		
- зворотні відходи (вираховуються)		
- основна заробітна плата робітників		
- додаткова заробітна плата		
- витрати на відрахування єдиного соціального внеску		
- витрати на управління виробництвом		

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
- витрати на утримання та експлуатацію обладнання		
- витрати на спеціальні інструменти та пристрої цільового призначення		
- транспортно-заготівельні витрати		
- амортизація основних виробничих засобів		
- витрати, пов'язані з удосконаленням технологій і організації виробництва		
- витрати на утримання виробничих приміщень		
- інші загальновиробничі витрати		
Всього з 1-го розділу		
2 Адміністративні витрати		
3 Витрати на збут		
4 Інші операційні витрати		
Всього повна собівартість		

У висновку відповісти на такі питання:

- як змінилася виробнича і повна собівартість виробів (в абсолютному та відносному вираженні);
- внаслідок яких факторів відбулася така зміна, є вона позитивною або негативною для підприємства, обґрунтувати.

3 Визначення оптової ціни виробів, прибутку з одиниці виробу і з річного обсягу виробництва товарної продукції до та після впровадження заходів

3.1 Оптова ціна підприємства - це ціна, яка включає собівартість та прибуток. За цією ціною підприємство відпускає свою продукцію згідно з укладеною угодою. Оптова ціна одиниці виробу визначається як

$$Ц_i = \frac{C_{n_i} (H_p + 100)}{100} = C_{n_i} + П_i, \quad (3.1)$$

де C_{n_i} - повна собівартість одиниці і-го виробу, грн;

H_p - норматив рентабельності, %;

$П_i$ - прибуток з одиниці виробу, грн.

Оптова ціна після впровадження заходів залишається незмінною.

3.2 Прибуток є найважливішим якісним показником роботи підприємства та ефективного використання його виробничих фондів. Прибуток від одиниці виробу визначається як різниця між ціною виробу і його повною собівартістю, прибуток від реалізації продукції дорівнює різниці між виторгом і собівартістю всього обсягу реалізованої продукції.

Зростання прибутку залежить від зростання продуктивності праці, зниження собівартості продукції, підвищення її якості, ефективності роботи підприємства та інших факторів. Прибуток з одиниці виробу:

- до впровадження заходів:

$$П_i = Ц_i - C_{n_i}; \quad (3.2)$$

- після впровадження заходів:

$$П'_i = Ц'_i - C'_{n_i}.$$

3.3 Прибуток від річного обсягу виробництва:

$$\Pi_{\text{річн}} = \sum_{i=1}^n \Pi_i \cdot V_i, \quad (3.3)$$

де Π_i - прибуток від одиниці виробу, грн;
 V_i - річний обсяг виробництва i -го виробу, грн;
 n - кількість найменувань виробів.

За такою формулою визначається прибуток, який підприємство могло б отримати за умов реалізації усього обсягу виробничої продукції. Але у реальному житті ця ідеальна ситуація – досить рідке явище.

У даному ж курсовому проекті для спрощення розрахунків прийнято, що обсяг реалізації дорівнює обсягу товарної продукції.

Розрахунки виконати у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Собівартість, ціна і прибуток

Показник	До впровадження заходів		Після впровадження заходів	
	А	Б	А	Б
1 Повна собівартість, грн				
2 Оптова ціна, грн				
3 Прибуток, грн				
4 Річний обсяг виробництва, од.				
5 Прибуток від річного обсягу виробництва, тис. грн				

У висновку до розділу відповісти на такі питання:

- як змінився прибуток з одиниці виробу після впровадження заходів;
- внаслідок яких факторів відбулася ця зміна, чи є вона позитивною для підприємства;

- як змінилася величина прибутку від річного обсягу виробництва, під впливом яких факторів;
- за допомогою яких заходів можливо збільшити прибуток від річного обсягу виробництва.

4 Розрахунки вартості річного обсягу випуску товарної продукції, витрат на одну гривню товарної продукції, фондівіддачі та фондоозброєності, чисельності основних робітників та річного фонду заробітної плати, середньомісячної заробітної плати основних робітників до та після впровадження заходів

4.1 Вартість річного обсягу випуску товарної продукції:

$$Q_{ТП}^{річн} = \sum_{i=1}^n C_i \cdot V_i, \quad (4.1)$$

де C_i – ціна одиниці i -го виробу, грн;

V_i – річний обсяг випуску i -го виробу у натуральному вираженні, од;

n – кількість найменувань виробів, що випускаються.

4.2 Витрати на одну гривню товарної продукції ($B_{1грн}$) – це універсальний показник, який показує, скільки витрат зазнає і скільки прибутку має підприємство на (з) одну гривню, вкладену у виробництво товарної продукції. Позитивним є зниження величини цього показника. Це відбувається, коли обсяг товарної продукції зростає швидше за собівартість випуску, або навпаки – собівартість знижується швидше, ніж ціни на продукцію. Якщо показник більше одиниці – підприємство зазнає збитків.

$$B_{1грн} = \frac{C_n^{річн}}{Q_{ТП}^{річн}}, \quad (4.2)$$

де $C_n^{річн}$ - річна повна собівартість усіх виробів, що випускаються, грн;

$Q_{ТП}^{річн}$ - вартість річного обсягу випуску товарної продукції, грн;

$$C_n^{річн} = \sum_{i=1}^n C_{n_i} \cdot V_i, \quad (4.3)$$

де C_{n_i} - повна собівартість одиниці і-го виробу, грн;

V_i - річний обсяг випуску і-го виробу, од.

4.3 Фондовіддача показує, скільки гривень товарної продукції знято з однієї гривні основних виробничих фондів, і розраховується як:

$$\Phi_{від} = \frac{Q_{ТП}^{річн}}{ОВФ}, \quad (4.4)$$

де $Q_{ТП}^{річн}$ - вартість річного обсягу випуску товарної продукції, грн;

$ОВФ$ - середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства, грн.

Збільшення фондовіддачі свідчить про підвищення ефективності використання основних виробничих фондів підприємства.

4.4 Чисельність основних робітників розраховується за формулою:

$$Ч_{осн} = \frac{\sum_{i=1}^n T_{шт_i} \cdot V_i}{\Phi_{еф}} = \frac{T_{шт_A} \cdot V_A + T_{шт_B} \cdot V_B}{\Phi_{еф}} \quad (4.5)$$

де $T_{шт_i}$ - норма штучного часу на виготовлення і-го виробу, люд.год;

V_i - річний обсяг випуску продукції і-го виду, од.;

$\Phi_{еф}$ - річний ефективний фонд часу одного працівника, год.

Підприємству вигідно скорочення чисельності робітників при освоєнні усього запланованого обсягу випуску продукції.

4.5 Річний фонд заробітної плати робітників:

$$\Phi ОП = \sum_{i=1}^n B_{он_i} \cdot V_i, \quad (4.6)$$

де $B_{он_i}$ - витрати на оплату праці по і-му виробу (основна та допоміжна заробітна плата), грн;

V_i - річний обсяг випуску продукції і-го виду, од.;

n - кількість найменувань виробів, що випускаються.

Річний фонд заробітної плати основних робітників:

$$\Phi ОП_{осн} = \sum_{i=1}^n B_{он_i}^{осн} \cdot V_i, \quad (4.7)$$

де $B_{он_i}^{осн}$ - основна заробітна плата по і-му виробу, грн;

V_i - річний обсяг випуску і-го виробу, од.;

n - кількість найменувань виробів, що випускається.

4.6 Середньомісячна заробітна плата основних робітників:

$$\overline{ЗП}_{осн} = \frac{\Phi ОП_{осн}}{Ч_{осн} \cdot 12}, \quad (4.8)$$

де $\Phi ОП_{осн}$ - річний фонд заробітної плати основних робітників, грн;

$Ч_{осн}$ - чисельність основних робітників, люд.

4.7 Фондоозброєність основних робітників:

$$\Phi_{озбр} = \frac{\overline{ОВФ}}{Ч_{осн}}, \quad (4.9)$$

де $\overline{ОВФ}$ - середньорічна вартість основних виробничих фондів, грн;
 $Ч_{осн}$ - чисельність основних робітників, люд.

У висновку відповісти на такі питання:

- внаслідок дій яких факторів змінилася вартість річного обсягу товарної продукції;
- чи є ця зміна реальною, а також позитивною для підприємства;
- як змінився показник витрат на одну гривню товарної продукції, під впливом яких факторів, позитивною або негативною є ця зміна;
- внаслідок яких факторів змінилася фондоддача та фондоозброєність, впровадженням яких заходів можливо покращити ці показники;
- чим викликані зміни річного фонду оплати праці робітників, чи є ці зміни позитивними, обґрунтувати;
- порівняти величини фондів оплати праці робітників та основних робітників;
- внаслідок яких факторів змінилася середньомісячна заробітна плата основних робітників, який вплив це може справити на діяльність підприємства.

5 Визначення маржинального доходу, точки беззбитковості для виробів А і Б до та після впровадження заходів

Всі витрати підприємства, згідно з їх реагуванням на зміну обсягу виробництва, поділяються на постійні (або умовно-постійні) та змінні (або умовно-змінні), тому для більш

правильного аналізу і планування це необхідно враховувати в показниках фінансових результатів.

У закордонній практиці прийнято аналізувати і планувати такий показник, як маржинальний дохід. Маржинальний дохід – це різниця між виторгом від реалізації (B) продукції (робіт, послуг), і змінними витратами ($C_{зм}$):

$$МД = B - C_{зм}; \quad (5.1)$$

$$МД = C_{пост} + П, \quad (5.2)$$

де $C_{пост}$ - постійні витрати, грн;

$П$ – прибуток від реалізації продукції, грн.

Для того щоб розрахувати величину маржинального доходу, в курсовому проекті приймаємо відсоток постійних витрат:

- у загальновиробничих витратах – 50 %;
- в адміністративних витратах – 65 %;
- у витратах на збут – 80 %.

Ці величини однакові для всіх варіантів.

Розраховуємо величину постійних витрат на один виріб (А і Б) до та після впровадження заходів, виходячи з даних відсотків постійних витрат.

Далі розраховуємо річні постійні витрати на виробництво річного обсягу випуску виробів А і Б:

$$C_{пост_i}^{річн} = C_{пост_i} \cdot V_i, \quad (5.3)$$

де $C_{пост_i}$ - постійні витрати на один виріб і-го виду, грн;

V_i - річний обсяг випуску і-го виробу, од.

Змінні витрати на одиницю виробу визначаються за формулою :

$$C_{зм_i} = C_{n_i} - C_{пост_i}, \quad (5.4)$$

де C_{n_i} - повна собівартість і-го виробу, грн;

$C_{пост_i}$ - постійні витрати на 1 виріб і-го виду, грн.

Далі визначаємо величину маржинального доходу на один виріб за формулами (5.1, 5.2).

Для того щоб визначити становище підприємства у даний час і планувати обсяг виробництва у майбутньому, потрібний аналіз беззбитковості. Знайдемо точку беззбитковості, в якій прибуток дорівнює нулю, а обсяг продажу тільки покриває перемінні та постійні витрати.

Керівництву підприємства, а також інвесторам і кредиторам необхідно знати, скільки потрібно виготовити і реалізувати продукції, щоб покрити поточні витрати підприємства, тобто досягти точки беззбитковості, легко чи важко буде її досягти.

Критичний обсяг виробництва розраховується як, шт.:

$$q_{кр_i} = \frac{C_{пост_i}}{МД_i} \cdot V_i . \quad (5.5)$$

Він показує, скільки одиниць продукції і-го виду треба виготовити і реалізувати для покриття поточних витрат без отримання прибутку.

Критична виручка визначається за такою формулою:

$$B_i^{кр} = \frac{C_{пост_i}}{МД_i} \cdot B_i^{\phi} , \quad (5.6)$$

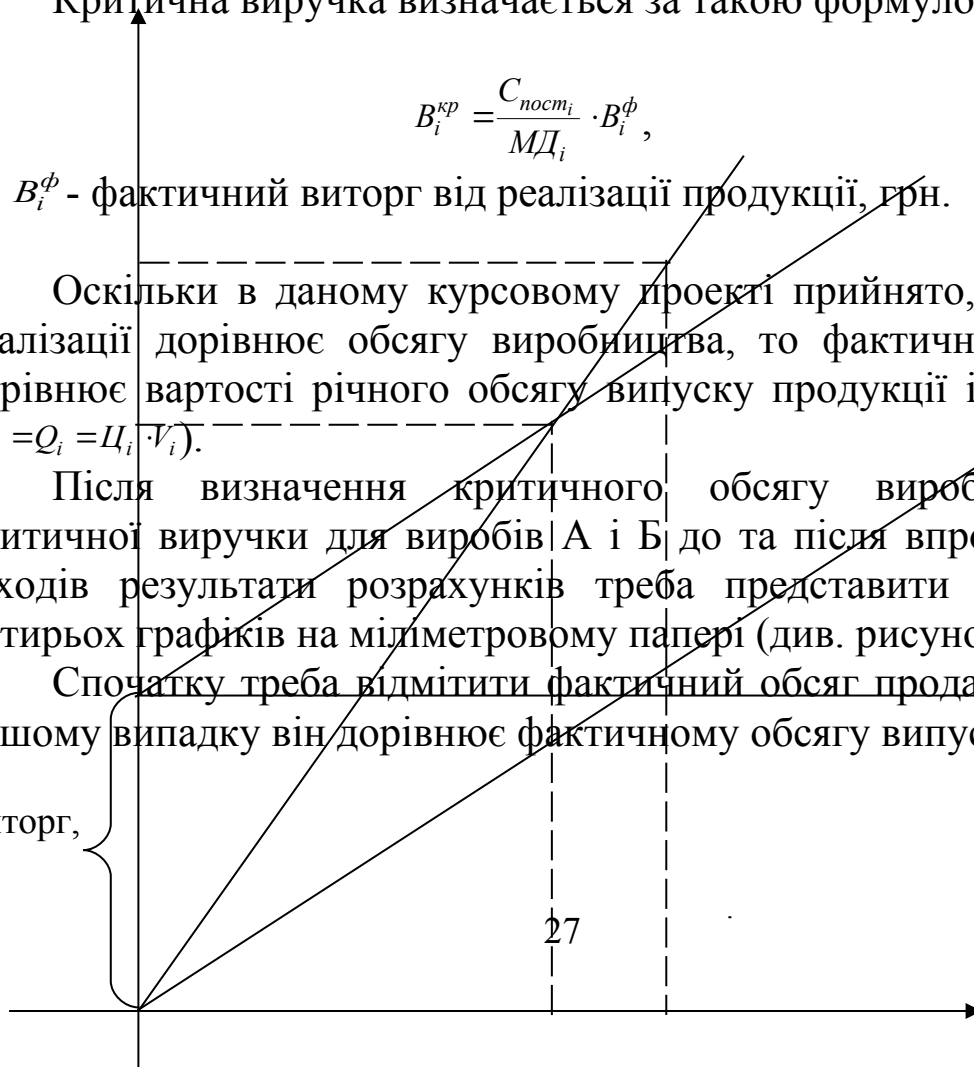
де B_i^{ϕ} - фактичний виторг від реалізації продукції, грн.

Оскільки в даному курсовому проекті прийнято, що обсяг реалізації дорівнює обсягу виробництва, то фактичний виторг дорівнює вартості річного обсягу випуску продукції і-го виду ($B_i^{\phi} = Q_i = C_i \cdot V_i$).

Після визначення критичного обсягу виробництва і критичної виручки для виробів А і Б до та після впровадження заходів результати розрахунків треба представити у вигляді чотирьох графіків на міліметровому папері (див. рисунок 5.1).

Спочатку треба відмітити фактичний обсяг продажів V^{ϕ} (в нашому випадку він дорівнює фактичному обсягу випуску).

Виторг,

витрати,
тис. грн

B
прибуток $C_{n}^{рiчн}$

Q^{ϕ}

Точка беззбитковості

$C_{зм}^{рiчн}$
 $B^{кр}$

збитки

$C_{пост}^{рiчн}$

$C_{пост}^{рiчн}$

0

$Q_{кр}$ V^{ϕ}

Обсяг продажів, од.

Рисунок 5.1 – Графік беззбитковості щодо виробу А(Б) до (після) впровадження заходів

Графік постійних витрат є прямою, паралельною осі абсцис ($C_{пост}^{рiчн}$). Графік змінних витрат починається у початку координат, вони змінюються прямо пропорційно обсягу виробництва ($C_{зм}^{рiчн}$). Графік загальних витрат на виробництво продукції ($C_{n}^{рiчн}$) можна отримати геометричним підсумовуванням двох графіків: змінних та постійних витрат.

Також необхідно зазначити фактичний виторг (або, в даному курсовому проекті, вартість річного обсягу випуску продукції і-го виду).

Графік виторгу (B) проводиться з початку координат. Точка перетину графіків виторгу та загальних витрат є точкою беззбитковості. Площа, обмежена віссю ординат, графіком B та

графіком $C_n^{рiчн}$, показує величину збитків, а площа між графіком B та $C_n^{рiчн}$ - величину прибутку.

Якщо фактичний обсяг реалізації більший за критичний і фактичний виторг перевищує критичний, величина прибутку графічно виражається площею трикутника, обмеженою графіками B , $C_n^{рiчн}$ та відрізком $K V^φ$.

Якщо навпаки - величину збитків графічно виражають аналогічно.

Звісно, чим більша різниця між фактичним і критичним обсягами виробництва, фактичним ($B^φ$), критичним виторгом ($B^{кp}$), тим більшу величину прибутку отримає підприємство і тим більшим є запас фінансової міцності підприємства:

$$ЗФМ_i = B_i^φ - B_i^{кp}. \quad (5.7)$$

Цей показник розраховується для підприємства в цілому.

Отже, підприємство має прагнути до збільшення перевищення фактичного виторгу над критичним. Якщо з якоїсь причини критичний обсяг виробництва і-го виду продукції зменшується, це позитивно впливає на фінансовий стан та фінансові результати підприємства.

У висновку відповісти на такі питання:

- як змінився критичний обсяг виробництва щодо кожного виробу, внаслідок яких факторів, що означає така зміна;
- які зміни відбулися з величиною запасу фінансової міцності підприємства, під впливом яких факторів, позитивний чи негативний вплив це змінення має на діяльність підприємства;
- за допомогою яких заходів можливо підвищити запас фінансової міцності підприємства.

6 Розрахунок суми нормованих оборотних засобів до і після впровадження заходів і можливого її зниження

Для того щоб здійснити виробничий процес, виробити запланований обсяг продукції, необхідно знати, яка сума оборотних засобів знадобиться. Оборотні засоби поділяються на оборотні фонди та фонди обігу. Нормуються оборотні фонди, до яких входять виробничі запаси (основні та допоміжні матеріали, паливо і енергія, інструмент та інші матеріали), незавершене виробництво, витрати майбутніх періодів, а також частина фондів обертання (готова продукція, що міститься на складі).

Сума нормованих оборотних засобів залежить, з одного боку, від обсягу виробництва продукції: чим більший обсяг випуску, тим більша потреба у матеріалах та інших складових оборотних засобів. Але, з іншого боку, необхідно враховувати норматив оборотних засобів, який припадає на одну гривню виручки (рівень запасу), збільшення якого призводить до омертвіння засобів у запасах і уповільнення обігу оборотних засобів. Тому підприємству треба прагнути до скорочення суми нормованих оборотних засобів при тому ж обсязі виробництва. Якщо виробництво збільшується – норматив оборотних засобів не повинен зростати на більший відсоток, ніж обсяг виробництва.

6.1 Норматив оборотних засобів у виробничих запасах складається з поточного та страхового запасів. Поточний запас визначається множенням добової потреби підприємства у певному матеріалі в натуральних одиницях на норму запасу матеріалу в днях.

Поточний запас різних видів матеріалів розраховується за такими формулами:

а) основних матеріалів:

$$OB_{H(nom)_i}^{om} = \frac{B_{om_i} \cdot V_i}{360} \cdot HZ_{(om)_i}, \quad (6.1)$$

де B_{om_i} - витрати основного матеріалу на одиницю і-го виробу, грн;

V_i - обсяг випуску і-го виробу, од.;

$HZ_{(om)_i}$ - норма запасу основного матеріалу на і-й виріб, дн;

б) допоміжних матеріалів:

$$ОБ_{H(nom)_i}^{доп.м} = \frac{B_{доп.м_i} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(доп.м)_i}, \quad (6.2)$$

де $B_{доп.м_i}$ - витрати допоміжного матеріалу на одиницю і-го виробу, грн;

$НЗ_{(доп.м)_i}$ – норма запасу допоміжного матеріалу на і-й виріб, грн;

в) покупних комплектуючих та напівфабрикатів:

$$ОБ_{H(nom)_i}^{пок.н/ф} = \frac{B_{пок.н/ф_i} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(пок.н/ф)_i}; \quad (6.3)$$

;

г) палива та енергії:

$$ОБ_{H(nom)_i}^{n.,e} = \frac{B_{n.,e_i} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(n.,e)_i}; \quad (6.4)$$

д) інструменту:

$$ОБ_{H(nom)_i}^{інстр} = \frac{B_{інстр_i} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(інстр)_i}; \quad (6.5)$$

е) інших витрат:

$$ОБ_{H(nom)}^{інші} = \frac{B_{інші}^{річн} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(інші)}. \quad (6.6)$$

Сума поточного виробничого запасу знаходиться підсумовуванням отриманих за формулами (6.1 – 6.5) величин. Страховий запас приймається у розмірі 50 % від поточного.

Норматив оборотних засобів у виробничих запасах:

$$ОБ_{H(ВЗ)} = ОБ_{H(nom)} + ОБ_{H(стр)}, \quad (6.7)$$

де $ОБ_{H(nom)}$ - поточний запас матеріалів, грн;

$ОБ_{H(стр)}$ - страховий запас матеріалів, грн.

6.2 Норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві:

$$ОБ_{H(НЗВ)} = \frac{C_{вир_i} \cdot V_i}{360} \cdot T_{ц_i} \cdot I_{НВ_i}, \quad (6.8)$$

де $C_{вир_i}$ - виробнича собівартість і-го виробу, грн;

V_i - обсяг випуску і-го виробу, од.;

$T_{ц_i}$ - тривалість виробничого циклу і-го виробу, дн;

$I_{НВ_i}$ - коефіцієнт (індекс) наростання витрат

$$I_{НВ_i} = \frac{МВ_i + 0,5C'_{вир_i}}{C_{вир_i}}, \quad (6.9)$$

де $МВ_i$ - сума матеріальних витрат на виготовлення одного виробу, грн;

$C'_{вир_i}$ - виробнича собівартість одиниці виробу без матеріальних витрат, грн.

6.3 Норматив оборотних засобів у витратах майбутніх періодів:

$$ОБ_{H(ВМП)} = ВМП^n + ВМП^{нл} - ВМП^c, \quad (6.10)$$

де $ВМП^n$ - сума засобів у витратах майбутніх періодів на початок планового періоду, грн;

$ВМП^{nl}$ - витрати у плановому періоді на ті самі цілі, грн;

$ВМП^c$ - витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню на собівартість продукції у плановому періоді, грн.

Норматив оборотних засобів у витратах майбутніх періодів визначається на весь обсяг продукції А і Б.

6.4 Норматив оборотних засобів у запасах готової продукції:

$$ОБ_{H(ГП)_i} = \frac{C_{вир_i} \cdot V_i}{360} \cdot НЗ_{(ГП)_i} = Q_{дн_i} \cdot НЗ_{(ГП)_i}, \quad (6.11)$$

де $C_{вир_i}$ - виробнича собівартість і-го виробу, грн;

V_i - річний обсяг випуску і-го виробу, од.;

$НЗ_{(ГП)_i}$ - норма запасу готової продукції на і-й виріб, дн;

$Q_{дн_i}$ - одноденний випуск готової продукції по виробничій собівартості, грн.

6.5 Загальний норматив оборотних засобів, грн:

$$ОБ_H = ОБ_{H(ВЗ)} + ОБ_{H(НЗВ)} + ОБ_{H(ВМП)} + ОБ_{H(ГП)} \quad (6.12)$$

6.6 Загальний норматив оборотних засобів, дн:

$$ОБ_{H(дн)_i} = \frac{ОБ_H}{C_{вир_i} \cdot V_i} \cdot 360, \quad (6.13)$$

де OB_H - загальний норматив оборотних засобів, грн;

C_{vir_i} - виробнича собівартість і-го виробу, грн;

V_i - річний обсяг виробництва і-го виробу, од.

Результати розрахунку звести у таблицю 6.1.

Таблиця 6.1 – Розрахунок суми нормованих оборотних засобів, необхідних для випуску річного обсягу виробів А і Б, до та після впровадження заходів, грн

Сума нормованих оборотних засобів	До впровадження заходів		Після впровадження заходів	
	А	Б	А	Б
У виробничих запасах:				
Поточний запас:				
а) основних матеріалів				
б) допоміжних матеріалів				
в) покупних напівфабрикатів				
г) палива і енергії				
д) інструменту				
Всього поточний запас				
Страховий запас				
Всього виробничих запасів				
У незавершеному виробництві				
У витратах майбутніх періодів				
У готовій продукції				
Всього нормованих оборотних засобів, грн				
Загальний норматив оборотних засобів, дн				

У висновку відповісти на такі питання:

- як змінилася сума нормованих оборотних засобів після впровадження заходів, внаслідок яких факторів;
- як змінився загальний норматив оборотних засобів у днях, під впливом яких чинників, чи є ця зміна позитивною і чому;
- які заходи треба розробляти для покращення загального нормативу оборотних засобів у днях.

7 Рентабельність виробів А і Б, продукції та підприємства до та після впровадження заходів

Рентабельність – один з найважливіших показників ефективності діяльності підприємства. Існує декілька показників рентабельності.

Розрахуємо основні показники для даного підприємства.

7.1 Рентабельність окремих видів продукції, %,

$$R_i = \frac{\Pi_i}{C_{n_i}} \cdot 100, \quad (7.1)$$

де Π_i - прибуток від реалізації одиниці продукції і-го виду, грн;
 C_{n_i} - повна собівартість одиниці продукції і-го виду.

7.2 Рентабельність продукції, %,

$$R_{np} = \frac{\Pi_{real}}{C_{real}} \cdot 100, \quad (7.2)$$

де Π_{real} - прибуток від реалізації річного обсягу випуску всіх видів продукції, грн;

C_{real} - повна собівартість річного обсягу реалізованої продукції, грн.

7.3 Рентабельність підприємства (виробництва), %,

- загальна

$$R_n^{заг} = \frac{\Pi_{бал}}{ОВФ + ОБ_H} \cdot 100, \quad (7.3)$$

- розрахункова

$$R_n^{розр} = \frac{\Pi_{чист}}{ОВФ + ОБ_H} \cdot 100, \quad (7.4)$$

де $P_{бал}, P_{чист}$ - відповідно балансовий та чистий прибуток (за вирахуванням податків), грн;

$\overline{ОВФ}$ - середньорічна вартість основних виробничих фондів, грн;

$\overline{ОБН}$ - середньорічний залишок нормованих оборотних засобів, грн.

Оскільки балансовий прибуток – це прибуток від усіх видів діяльності підприємства, не тільки виробничої, для спрощення розрахунків у даному курсовому проекті приймаємо, що балансовий прибуток дорівнює 115 % від прибутку від реалізації продукції. Податок на прибуток складає 25 %.

Розрахунки виконати в таблиці 7.1.

У висновку відповісти на такі питання:

- чи змінилася рентабельність виробів А і Б після впровадження заходів, чому;

- як змінилася величина рентабельності продукції після впровадження заходів, внаслідок яких факторів;

- яким шляхом можливо підвищити рентабельність продукції при багатомономенклатурному виробництві;

- як змінилися показники загальної та розрахункової рентабельності підприємства, про що свідчать такі зміни.

Таблиця 7.1 – Розрахунок показників рентабельності

Показники	До впровадження заходів		Після впровадження заходів	
	А	Б	А	Б
1 Прибуток від реалізації одиниці виробу, грн				
2 Повна собівартість одиниці виробу, грн				

3 Рентабельність окремих виробів, %				
4 Обсяг випуску виробів на рік, од.				
5 Прибуток від реалізації річного обсягу випуску, грн				
6 Повна собівартість річного обсягу випуску, грн				
7 Рентабельність продукції, %				
8 Балансовий прибуток, грн				
9 Чистий прибуток, грн				
10 Залишкова вартість основних виробничих фондів, грн				
11 Середньорічний залишок нормованих оборотних засобів, грн				
12 Рентабельність підприємств:				
загальна				
розрахункова				

Загальний висновок

У висновку треба, по-перше, узагальнити всі основні результати виконаних у курсовому проекті розрахунків, у тому числі відповісти на питання доцільності впровадження організаційно-технічних заходів рівня ефективності функціонування підприємства, по-друге, запропонувати шляхи підвищення ефективності його діяльності.

Загальний висновок не повинен бути механічною сумою всіх висновків до розділів – з них треба вибрати найважливіші результати розрахунків і пов'язати один з одним так, щоб утворити цілісну картину економічного стану підприємства. Обсяг висновку 1 – 2 сторінки.

Вимоги до оформлення та захисту курсового проекту

Загальні вимоги до оформлення текстової частини курсового проекту наведені у методичному посібнику УкрДАЗТ [1].

Курсовий проект має бути оформлений згідно з чинними вимогами (на аркушах формату А4, чорним або синім кольором, з однаковою щільністю упродовж всього тексту) і містити:

титульний аркуш, зміст, розрахунково-пояснювальну записку, загальний висновок, список використаної літератури.

Обсяг курсового проекту складає 25 –30 сторінок.

Оформлений курсовий проект (переплетений) подається керівнику. Керівник перевіряє відповідність завдання складу і змісту курсового проекту, якість його розроблення, правильність оформлення. Зауваження керівник робить на сторінках тексту курсового проекту.

Недоліки, зазначені в проекті, необхідно усунути до захисту. Курсовий проект допускається до захисту, якщо на ньому є позначка керівника „до захисту” чи „до захисту після доопрацювання”.

Захист курсового проекту відбувається у встановлені кафедрою і деканатом терміни, перед комісією у складі викладачів кафедри і складається із відповідей студента на запитання викладачів за темою проекту. У доповіді студента мають бути сформульовані: мета і завдання курсового проекту, шляхи вирішення поставлених задач, отримані результати, висновки. Оцінювання курсового проекту проводиться під час захисту за такими критеріями:

- оцінка «відмінно» ставиться за правильні відповіді на всі поставлені запитання, які відображають ґрунтовне знання теми;
- оцінка «добре» ставиться за правильні відповіді на всі поставлені запитання, які відображають знання теми, а одне – ґрунтовне знання теми;
- оцінка «задовільно» ставиться за правильні відповіді на запитання, що відображають достатнє знання теми;
- оцінка «незадовільно» виставляється студентам, які представили курсовий проект на нижчому рівні, ніж за вимогами до отримання оцінки «задовільно».

Список літератури

1 Студентська навчальна звітність. Текстова частина. Загальні вимоги до побудови, викладення та оформлення [Текст]: методичний посібник з додержання вимог нормоконтролю у студентській звітності. – Харків: УкрДАЗТ, 2005. – 40 с.

2 Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

3 Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-vi>.

4 Амортизация основных средств (основных фондов) [Текст] // Все про бухгалтерський облік. – 2009. – № 93. – С. 23–26.

5 Дикань, В.Л. Экономика предприятия [Текст] / В.Л. Дикань, Е.В. Шраменко, Н.В. Якименко: учеб. пособие. – Харьков: УкрГАЗТ, 2011. – 279 с.

6 Дикань, В.Л. Экономика предприятия [Текст]: сборник задач и тестов / В.Л. Дикань, І.Л. Плетникова, В.О. Мельник, [и др.]. – Харьков: УкрГАЗТ, 2007. – 290 с.

7 Дикань, В.Л. Экономика предприятия [Текст]: учеб. для вузов / В.Л. Дикань, И.М. Писаревский. – Харьков: ООО «Орант», 2002. – 224 с.

8 Дикань, В.Л. Инновации в условиях рыночной экономики [Текст] / В.Л. Дикань, В.А. Зубенко // Економіка: проблеми теорії та практики. – 2006. – № 218. – С. 100-105.

9 Дикань, В.Л. Діагностика фінансового стану підприємства [Текст]: навч. посібник / В.Л. Дикань, А.С. Козинець, В.Є. Чупир – Харків: УкрДАЗТ, 2007. – 150 с.

10 Дикань, В.Л. Організація виробництва: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. [Текст] / В.Л. Дикань, В.О. Мельник. – Харків: ТОВ «Р.И.Ф.», 2007. – 320 с.

Таблиця 1.1 – Вихідні дані

Номер показника	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Техніко-економічні показники до проведення заходів										
1 Норма витрат основного матеріалу на один виріб, кг	27,65/17,5	30,4/18,6	28,24/19,6	22,54/14,9	35,56/29,4	25,6/18,4	24,25/14,8	34,88/29,6	38,75/30	42,35/35,1
2 Ціна основного матеріалу, грн/кг	52,0	47,6	55,0	53,0	58,7	61,0	52,2	54,8	60,6	44,0
3 Транспортно–заготівельні витрати, %	15	15	15	13	13	13	14	14	14	14
4 Витрати на допоміжні матеріали на один виріб, грн	256/240	254/260	242/280	225/270	238/230	248/230	269/290	295/260	287/340	256/290
5 Витрати на закупні комплектуючі на один виріб, грн	182/160	184/120	164/120	186/190	196/170	172/140	166/160	188/180	152/150	186/180
6 Зворотні відходи на один виріб, кг	1,81/1,9	1,51/1,8	1,44/1,7	1,32/2,0	1,67/1,95	1,91/1,6	1,38/1,7	1,46/2,3	1,39/2,2	1,76/2,4
7 Ціна зворотних відходів за 1 кг, грн	20,0	25,0	30,0	18,0	28,0	22,0	30,0	25,0	21,0	26,0
8 Витрати на паливо і електроенергію на технологічні цілі на один виріб, грн	86,2/62,0	78,8/53,0	74,9/49,0	64,9/76,0	63,0/87,0	68,5/64,0	76,6/81,0	71,0/74,0	83,8/69,0	74,5/52,0
9 Годинна тарифна ставка робітника 1-го розряду, грн	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74	10,74
10 Тарифний коефіцієнт відповідно до розряду робіт і робітників, зайнятих виготовленням виробів	1,34/1,50	1,22/1,50	1,34/1,20	1,34/1,34	1,34/1,22	1,50/1,34	1,50/1,22	1,22/1,34	1,34/1,50	1,34/1,22
11 Додаткова заробітна плата робітників до основної, %	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24
12 Норма штучного часу на виготовлення одного виробу,	38,0/26,0	36,3/26,1	30,8/24,0	36,4/25,6	36,8/24,3	37,1/26,4	37,5/26,3	36,4/25,6	37,4/26,3	37,2/25,6

Продовження таблиці 1.1

Номер показника	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
13 Норма машинного часу на виготовлення одного виробу, маш. год.	39,2/12,5	40,6/15,0	37,4/18,6	30,1/18,6	27,4/20,1	28,6/24,6	29,3/18,6	30,1/19,0	31,1/21,6	38,4/15,6
14 Єдиний соціальний внесок, %	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
15 Витрати на спеціальні інструменти і прилади цільового призначення на один виріб, грн	41,0/37,0	38,0/26,0	49,0/27,0	40,0/34,0	42,0/37,0	41,0/36,0	39,0/24,0	38,0/29,0	41,0/25,0	42,0/34,0
16 Залишкова вартість основних виробничих фондів, тис. грн	72000	71200	73500	72400	68700	74200	77000	75000	78000	80000
17 Середньорічна норма амортизаційних відрахувань з устаткування, %	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15
18 Витрати на утримання і експлуатацію обладнання на одну годину роботи, грн	9,75	9,90	8,77	8,65	9,50	7,90	12,20	14,80	10,30	9,50
19 Річні загальновиробничі витрати, тис. грн	5240	5600	5800	5540	5320	5670	5440	5260	5280	5640
20 Річні адміністративні витрати, тис. грн	4150	4500	4400	4360	4780	5100	4550	4800	3900	4820
21 Витрати на збут, %	1,90	1,88	2,00	1,90	2,20	2,05	2,20	1,86	2,00	2,14
22 Річний обсяг випуску виробів, тис. од.	10,2/14,0	11,5/16,0	12,6/14,3	12,3/13,0	10,8/9,6	12,5/14,2	13,2/13,0	12,0/16,0	10,5/13,6	13,0/14,1
23 Норматив рентабельності продукції, %	15	13	12	13	12	14	11	11	12	10

Продовження таблиці 1.1

Номер показника	Номер варіанта									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
36 Інші матеріали в розрахунку на річний обсяг виробництва, тис. грн	120/260, 5	125/240	130/220	118/180	160/190	150/205	140/200	110/210	118/195	124/192
36 Сума засобів у витратах майбутніх періодів на початок планового періоду, тис. грн	21	22	19	21	22	22	22	22	20	20
37 Витрати у плановому періоді на ті самі цілі, тис. грн	84	86	94	92	81	80	91	89	85	90
38 Витрати майбутніх періодів, які підлягають списанню на собівартість продукції у плановому періоді, тис. грн.	73	74	80	70	71	72	83	81	77	82
39 Норма запасу основних матеріалів, дн	30/15	32/13	29/12	27/16	26/18	28/19	31/14	32/13	33/12	35/11
40 Норма запасу допоміжних матеріалів, дн	18/9	17/10	16/11	15/10	14/9	13/8	12/7	11/9	10/7	15/9
41 Норма запасу комплектуючих, дн	15/7	14/8	13/9	16/8	15/7	14/6	11/8	10/9	14/11	16/12
42 Норма запасу палива, дн	8	9	10	7	8	7	6	7	9	10
43 Норма запасу інструменту, дн	29/16	30/17	31/18	32/19	30/19	28/18	30/19	31/17	32/14	28/15
44 Норма запасу інших матеріалів, дн	21/13	22/14	22/15	22/14	23/12	24/11	23/15	24/12	25/13	22/12
45 Норма запасу готової продукції, дн	7,8/3	7,9/3,1	8,0/3,2	8,1/3,3	8,2/3,4	8,3/3,5	8,2/3,4	8,1/3,2	8,0/3,1	7,6/3,0
46 Тривалість виробничого циклу, дн										
- до заходів	4,0/1,8	4,0/1,9	4,1/1,8	4,2/1,9	4,3/1,9	4,2/1,8	4,1/1,7	4,0/1,8	4,0/1,9	4,1/1,9

- після впровадження заходів	3,0/1,8	3,1/1,6	3,2/1,7	3,1/1,8	3,0/1,7	3,2/1,6	3,1/1,5	3,3/1,6	3,2/1,7	3,0/1,7
------------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

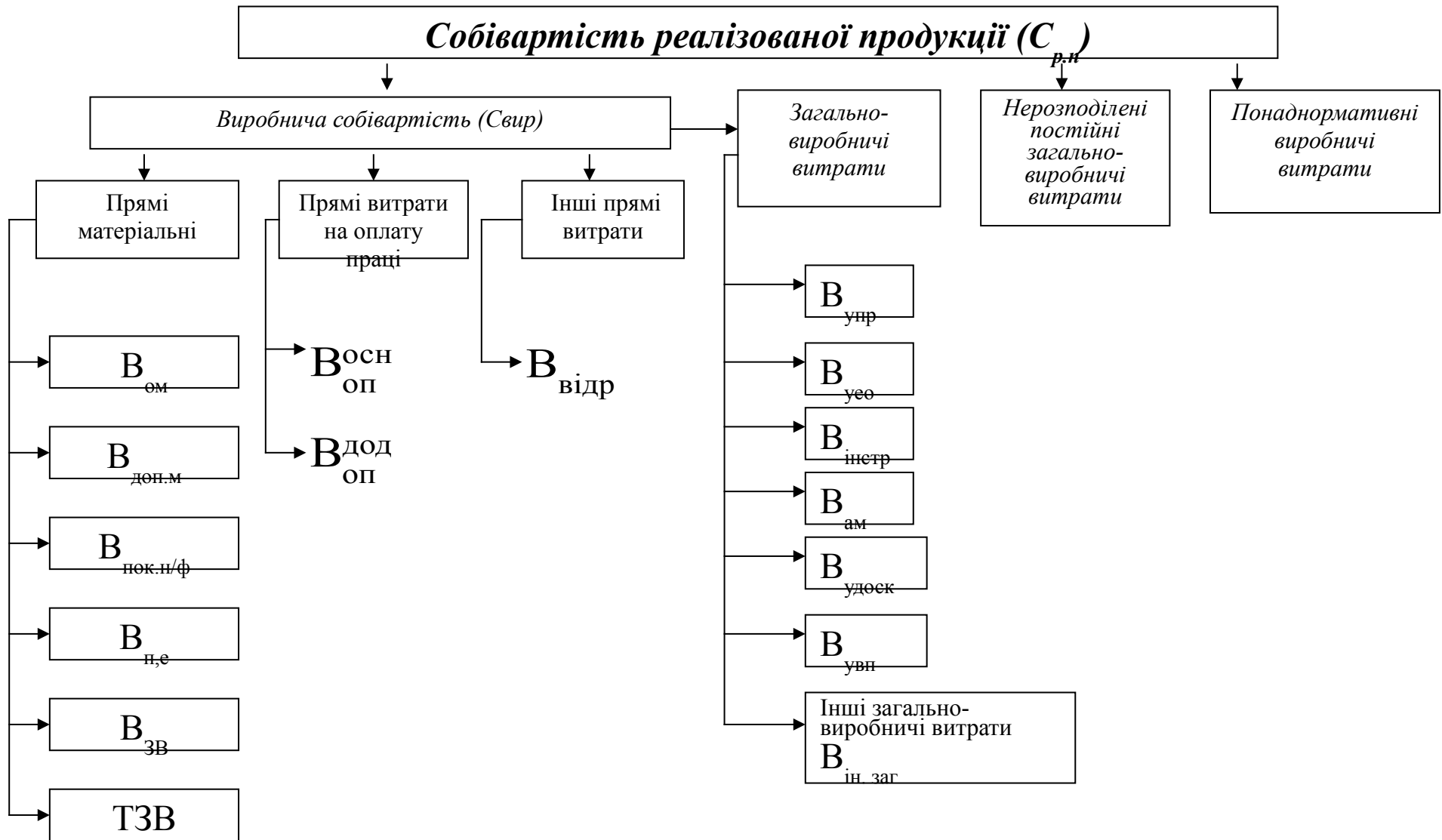

Рисунок 1.1 — Схема складу собівартості реалізованої продукції

